

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN DIRECTIONS
OF SCIENTIFIC RESEARCH
DEVELOPMENT**

**PROCEEDINGS OF XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
APRIL 20-22, 2022**

**CHICAGO
2022**

MODERN DIRECTIONS OF SCIENTIFIC RESEARCH DEVELOPMENT

Proceedings of XI International Scientific and Practical Conference

Chicago, USA

20-22 April 2022

Chicago, USA

2022

UDC 001.1

The 11th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development” (April 20-22, 2022) BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. 440 p.

ISBN 978-1-73981-126-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern directions of scientific research development. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. BoScience Publisher. Chicago, USA. 2022. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-directions-of-scientific-research-development-20-22-aprelya-2022-goda-chikago-ssha-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: chicago@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2022 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2022 BoScience Publisher ®

©2022 Authors of the articles

	STUDENTS	
46.	<i>Музун Т. О.</i> TRANSTERMINOLOGIZATION AS A MEANS OF WORD FORMATION	307
47.	<i>Андрєєва О. Ю.</i> КОНЦЕПТ ЯК КЛЮЧОВЕ ПОНЯТТЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ	313
48.	<i>Лазірко Н. О., Божко Н. В.</i> УТОПІЯ ЯК ЖАНР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ: РОМАН ТОМАСА МОРА «УТОПІЯ»	321
49.	<i>Луценко Л. О., Гумматова Гюльнар Зульфїгар кизи</i> РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТАФОРИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ ДЖОЗЕФА БАЙДЕНА	328
50.	<i>Огарєнко Т. А., Хитра В.</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ ЯКІСНИХ, ВІДНОСНИХ, ПРИСВІЙНИХ ПРИКМЕТНИКІВ У ПОЕЗІЯХ В. СИМОНЕНКА	331

ECONOMIC SCIENCES

51.	<i>Latynin M. A., Melnikov A. F., Kobzev I. V., Kosenko A. V., Kosenko V. V.</i> A SYSTEMATIC APPROACH TO LEARNING NEEDS ANALYSIS	341
52.	<i>Opalko V. V., Polishchuk V. V.</i> CALCULATION OF THE GRAVITY MODEL ON THE EXAMPLE OF THE DEEP AND COMPREHENSIVE FREE TRADE AREA OF UKRAINE WITH THE EU	352
53.	<i>Vasylchenko Z., Pylypenko A.</i> CURRENT TRENDS IN THE MARKET OF NON-CASH PAYMENTS IN UKRAINE	362
54.	<i>Гриник Р. І.</i> НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	366
55.	<i>Дмитренко А. В., Фурманчук О. С.</i> РОЛЬ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО І СТАБІЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ	370
56.	<i>Олійник Л. В., Довгалюк Ю. С.</i> МИСТЕЦТВО ПОЕЗІЇ ЯК КРЕАТИВНА ІНДУСТРІЯ	378
57.	<i>Плахотнік О. О., Тищенко В. А.</i> ТАЙМ МЕНЕДЖМЕНТ – ТЕХНОЛОГІЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЧАСУ	381
58.	<i>Черепанова Н. А., Шевчук В. С.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВОССТАНОВЛЕННЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ	387

КОНЦЕПТ ЯК КЛЮЧОВЕ ПОНЯТТЯ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Андрєєва Ольга Юрїївна,

ст.викладач

Запорїзький державний медичний унїверситет

м. Запорїжжя, Україна

Анотація: Розкриття змісту концепту “Євросоюз” буде проведено в ракурсі лексичної семантики, та когнітивної лінгвістики, де центральною категорією визначається категорія знань, що проектується на вивчення усіх питань, пов’язаних з проблемою експлікації фрагмента концептуальної системи в мові. Результати лінгвокогнітивних досліджень дозволяють говорити про механізми людської когніції в цілому та засобах категоризації та концептуалізації світу в часності.

Ключові слова: концепт, когнітивна лінгвістика, когніція, семіотичний ряд, семантика

Людина мислить концептами, комбїнуючи їх та створюючи в рамках концептів та їх поєднань глибинні предикації, формуючи при цьому нові концепти.

Не претендуючи на створення оригінальної семантичної теорії або збагачення лінгвістичної науки новим терміном, можна, проте, спробувати визнати значення слова „концепт” так, як воно склалося у його використанні у лінгвістичних текстах, тим паче, що визначення слів, на думку Декарта, позбавило б світ від половини похибок і гносеологічна потреба могла б призвати на місце концепта будь-яку лексичну одиницю семіотичного ряду: ідею, смисл, ноєму, значення, уявлення та інші, як, доречі, і відбувається у мовах, які не мають етимологічних дублетів, схожих з „поняттям” та „концептом” – в англійських текстах когнітивної психології та когнітивної

лінгвістики, наприклад, частіше функціонує *mental/conceptual representation* „ментальне представлення, ментальна репрезентація”.

Виступаючи базовими когнітивними сутностями, концепти дозволяють пов'язати смисл з ужитим словом і не ототожнюються з поняттям як деяким набором необхідних і достатніх ознак, що відповідають вимогам істинності та позбавлення будь-яких емоційно-оцінних відтінків через їх абстрагованість.

Мовні категорії є основою тієї когнітивної інфраструктури, яку прийнято називати мовною картиною світу, і яка є відображенням категоризуючої діяльності людини, є невід'ємною частиною її життя. Концепти як когнітивні структури та окремі елементи досвіду складають основу концептуальної картини світу. Концепт в свою чергу має логічно організовану динамічну структуру: в основі лежить базисний елемент – вихідна, прототипова модель значення слова.

Концептуальна система має значну вербалізовану частину – мовний, “внутрішній” лексикон, який являє собою своєрідне утворення для накопичення знань, для зберігання концептів, що отримали мовне оформлення у вигляді конвенційної знакової одиниці – слова. Такі концепти, що набули вербалізованої форми, виконують у внутрішньому лексиконі функції репрезентації окремого кванта інформації про світ, її зберігання за допомогою “тіл” знака та оперування її змістом в голові людини. Тому для того, щоб повною мірою репрезентувати концепт “Євросоюз”, відтворити те уявлення про даний фрагмент об'єктивної реальності, що склалося в свідомості соціуму, досить важливо співвідносити мовне вираження з мовним змістом – певним значенням.

Концепція внутрішнього лексикону базується на визнанні слова його основною оперативною одиницею. Слово – це така сутність, де перетинаються мовні та позамовні знання про світ. Його інформаційний зміст включає два компоненти: концептуальний (поняття) та вербальний (значення). Форма слова оптимальна для того, щоб зафіксувати соціально значущий набір значень і сукупність знань про предмет, явище чи процес. Актуальним для сучасної

лексикології постає питання про те, які когнітивні структури підводяться під “тіло” такого знака як слово, які знання про світ стоять за словами і які концепти можуть бути їм приписані, а також яку інформацію про об’єктивну дійсність покриває весь лексикон у цілому.

За доробком М. Шварц концепти розглядаються як елементарні єдності когніції та ментальної організації, які мають функцію зберігати знання про світ. Концепти зберігаються в пам’яті не ізольовано, а через різні відношення з іншими концептами, через інтерконцептуальні зв’язки когнітивні структури як ментальні репрезентанти зовнішнього світу. Когнітивізм пов’язаний із мисленневою діяльністю. Концепти є певними знаннями людини про дійсність, а певні поняття викликають у мисленні людини певні концепти.

Етимологічний словник французької мови вказує на те, що в XV-XVI століттях слово концепт розумілося, як план, задум, проект (*dessein, projet*). Зв’язок між французьким *concept* та латинським *conceptus* простежується таким чином: *le fait de contenir, reunion, procreation*. Тут помітні семантичні мотиви синтезу, інтеграції, проектування, творіння [Blochet 1950, с. 141].

Відзначимо, що дієслово *concevoir* з’являється у французькій мові біля 1130 року в перекладах біблійної Книги Іова. В значенні формування ідеї це дієслово закріплюється у французькому між 1190 . 1315 роками [Daurat 1971, с.186]. Знов статичний і динамічний моменти в концепті об’єднуються. Між внутрішньою формою слова і його базовим значенням зберігається напруга, яку можна тлумачити таким чином: концепти містить одночасно 1) загальну ідею якогось ряду явищ в розумінні певної епохи; 2) етимологічні моменти, що проливають світло на те, яким чином загальна ідея „втілюється” в безлічі конкретних, одиничних явищ. Концепт, таким чином, є одночасно і індивідуальним уявленням, і спільністю.

Багатомірність мови подібна до багатомірності людини – її творця. У мові, як і в людині, у складній багатомірній єдності живуть щонайменш три основних начала: фізичне (біологічне), психічне (індивідуальне) та соціальне (ширше – космічне). Одне направлене на індивідуальну мовну особистість,

друге – на мовний колектив, мікросоціум, третє – на рівень загального космічного розуму – ноосферу. Перші два є засобами індивідуальної та національної адаптації ноосфери до „земних” сфер її прояву. Особливості цієї адаптації проявляються в: 1) мовній компетенції комунікантів в національних картинах світу; 2) семантичних одиницях і категоріях людської мови, провідне місце серед яких належить слову та його значенню, що виконують функцію основних джерел доступу до індивідуальної та національної когнітивно-семантичних сфер, а через них – до єдиного когнітивно-семантичного континууму людства. Мова багатогранна, її багатомірність діалектична та єдина за своєю сутністю.

Як можна побачити з вже наведених прикладів, концепт є далеко не „безпроблемним” поняттям. Було зроблено багато спроб, щоб з’ясувати природу виникнення концептів та участь у цьому мови. Концепти як інтепретатори змістів увесь час підлягають уточненню та модифікації. Тільки на початку виникнення концепти є чимось, що не підлягає аналізу, але згодом вони стають частиною системи, підпадають під вплив інших концептів та видозмінюються.

Поняття концепту широко використовується при описі семантики мови, бо значення мовних висловів дорівнюють висловленим у них концептам або концептуальним структурам .

Концепти є одиницями етнокультурної інформації, віддзеркалюють світ національного світосприйняття предметів і понять, позначених мовою, тому Ю.С. Степанов називає їх згустками „культури у свідомості людини; це те, у виді чого культура входить до ментального світу людини... Концепт – це основна ячейка у ментальному світі людини” [Степанов 1995, с. 40]. Концепти як ідеальні утворення кодуються в чуттєво-образних уявленнях, система яких складає так звану концептуальну картину світу.

Таким чином, можна побачити, що місце об’єктів предметного світу, що номінуються мовними знаками й виступають і вигляді їх денотатів, все більше

займають ментальні сутності, що прямо і безпосередньо, або опосередковано презентують ці реалії.

Мова, таким чином, є лише одним з способів формування концепта у свідомості людини. Концепти мають ідеальну природу й кодуються у свідомості одиницями універсального предметного коду. Одиниці універсального предметного коду мають предметно-образний, тобто чуттєвих характер, а універсальність його пов'язана з тим, що він є у кожного без винятку носія мови, хоча й відрізняється у кожного з індивідів, бо відображає суб'єктивний чуттєвий досвід людини, безпосередньо отриманий ним у житті через його органи відчуттів [Кубрякова 2001, с.40].

Одиниця УПК – найбільш яскрава, наглядна, стійка особисті частина концепта, що має образну природу. Образ, що складає одиницю УПК може бути випадковим, несуттєвим для данного концепта саме в силу своєї суб'єктивної індивідуальної природи, але він виконує кодуючи знакові функції для концепта в цілому.

Виходячи з цього, концепт народжується як одиниця УПК, що й залишається його ядром. Потім воно з часом загортається у шари концептуальних ознак. Це збільшує об'єм концепта й наповнює його змістом. Концепт виникає як образ, але, з'явившись у свідомості людини, цей образ здатен просуватися по рівням абстракції. Зі збільшенням рівня абстрактності, концепт перетворюється з власне чуттєвого образу на мисленнєвий.

Світ дійсності, світ концептів та світ слів знаходяться у діалектичному взаємозв'язку, який є проявом давньої й досі остаточно невирішеної проблеми співвідношення мови, мислення та об'єктивної реальності. Все більшу увагу дослідників привертають механізми відображення мовою реального світу.

Одним із фрагментів об'єктивної дійсності є діяльність Європейського Союзу, спрямована на досягнення повної – політичної, економічної, соціальної – інтеграції європейських держав. Саме ця специфічна організація визнається закономірним наслідком інтеграційних процесів у Європі. Євросоюз став

об'єктом вивчення численних економістів, політиків, правознавців, істориків. Однак у лінгвістичному плані цей концепт досі не досліджувався.

Процеси концептуалізації і категоризації та поділу світу відбуваються постійно. Факторами, які сприяють цьому, є нові концепти, що виникають з появою нових реалій. Як достатньо нова сфера діяльності людини, як достатньо нова царина знань Євросоюз знаменує собою створення нового фрагмента концептуальної системи, який отримує детальне відображення в мові.

Аналізуючи вищесказане, буде доцільне навести окремі факти про Європейський Союз, його структуру та основні напрямки діяльності. Такий огляд становить фонові знання, необхідні для створення концептуальної моделі образу Євросоюзу, представленого в мовному коді.

Практично необмежені процеси вербалізації здатні забезпечити додаткову характеристику, в тому числі оцінювання мовою засобів масової інформації, які швидко реагують на процеси суспільного життя і словесно виражають широку гаму відтінків значення нових реалій позамовного світу. Тому в ході подальшого дослідження передбачається створення ментального образу, що втілює знання мовного соціуму про відповідний фрагмент об'єктивного світу.

Поділяючи точку зору, що є пріоритетною на теперішньому етапі у когнітивній лінгвістиці: трактування мови як системи, базової для отримання, зберігання та розвитку знань людини про світ, і в той же час, – як основної форми існування знань, своєрідної упаковки, як “контейнера”, в якому міститься спресована в значеннях мовних одиниць інформація про об'єктивну дійсність [Беккер 1999, с. 20; Кукушкіна 1984, с. 195].

Знання, набуте в результаті відображення людиною оточуючого світу, накопичений людством досвід, зафіксований у мові, зберігається в концептуальних системах. У науковій літературі під концептуальною системою розуміють динамічне ментальне утворення, основною функцією якого є обробка й нагромадження інформації в узагальненому вигляді.

На думку сучасних вчених, у концептосистемі людини слід розрізняти ментальний та мовний лексикон. Ментальний лексикон являє собою сукупність

невербальних одиниць – концептів. Поняття концепту в лінгвістичних дослідженнях трактується досить широко. Під це визначення підводяться різні оперативні одиниці свідомості – поняття, образи, уявлення, установки, оцінки, схеми дій, гештальти, картини [Кубрякова 1991, с. 94; Штерн 1998, с. 191], складові думки [Lakoff 1996, с. 4; Turner 1991, с. 45]. Це певні абстрактні сутності досить високого рівня, значною мірою узагальнені та спільні для всіх чи більшості носіїв мови.

Концепту “Євросоюз” як одиниці пізнання світу властиві різні ступені інформативної насиченості; будучи цілісним утворенням, він здатний поповнюватись і змінюватись, відображаючи досвід соціуму.

Як універсальна понятійна категорія, наділена змістом, як концепт, він може членуватися на концептуальні ознаки, на відміну від семантики лексем, членування якої здійснюється на семантичні компоненти. Усякий лінгвістичний аналіз, що проходить у напрямі від семантики слова до змісту концепту, дає змогу за допомогою сем, які актуалізуються у сукупності випадків уживання слова, вичленувати концептотворчі ознаки. Звідси і необхідність у застосуванні когнітивного аналізу, що є фактично виявленням змісту концептів на базі установлення системних значень і мовленнєвих уживань лексичних одиниць, які вербалізують відповідний концепт.

Список літератури

1. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. – М.: Изд-во иностр. лит., 1955. – 413 с.
2. Гак В.Г. Языковые преобразования. – М.: Школа “Языки русской культуры”, 1998. – 764 с.
3. ЕС-вс Європейське співтовариство – ваш сусід. – Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1992. – 46 с.
4. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К.: Наукова думка, 1988. – 236 с.

5. Кубрякова Е.С. Обеспечение языковой деятельности и проблемы внутреннего лексикона // Человеческий фактор в языке: язык и порождение речи. – М.: Наука, 1991. – С. 82 – 140.

6. Кубрякова Е.С. Проблемы представления знаний в современной науке и роль лингвистики в решении этих проблем // Язык и структуры представления знаний. – М.: Рос. АН. Ин-т научн. информации по обществен. наукам. – 1992. – С. 4-38.

7. Степанов 1995: Степанов Ю.С. Альтернативный мир. Дискурс. Факт и принцип причинности //Язык и науки конца XX века. – М.: Рос. гос. гуманитар. ун-т, 1995. – С. 35 – 73.